

*Соколюк-Орел Дар'я Андріївна,
здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
факультету менеджменту Миколаївського національного аграрного університету*

ЗАХИСТ ПРАВ СОЦІАЛЬНО НЕЗАХИЩЕНИХ ГРОМАДЯН: ВИКОРІНЕННЯ ДИТЯЧОЇ ПРАЦІ

Забезпечення дотримання законодавства щодо дитячої праці вже давно стало одним із перших завдань, як на національному, так і на регіональному рівні, тому нічого нового тут немає. Але, ця проблема, на жаль, сьогодні все ще поширена, тому у планах роботи національних та міжнародних організацій, освітніх установ, інспекцій праці боротьба з дитячою працею має залишатися важливим компонентом.

Із усіх організацій, які беруть участь у боротьбі з дитячою працею, інспекція праці (Держпраці, служби охорони здоров'я) має низку особливих переваг [1, с. 88]. Інспектуючи підприємства, інспектора більш як хто, поінформовані про умови праці та ризики, з якими можуть стикатися працівники (працюючі діти), у них є виключне право відвідувати підприємства та здійснювати правозастосовну діяльність. Внаслідок цього державні інспектори з праці ідеально підходять для того, щоб виявляти місця, де працюють діти, та своєчасно вживати заходів для усунення порушень, у тому числі які пов'язані із незаконним прийомом на роботу.

Діяльність інспекцій праці має сприяти колективним зусиллям щодо викорінення дитячої праці [2, с. 60]. Для цього необхідна національна програми боротьби з дитячою працею, відповідна підготовка інспекторів, дієві способи реалізації у їхній повсякденній роботі завдань як національному, так і міжнародному рівнях. Вже зараз діють такі норми, які стосуються служб охорони здоров'я, дитячої праці; мінімального віку для прийому на роботу в промисловості; заборони використання праці дітей віком до 14 років на промислових підприємствах; створення у країні національної системи інспекції праці.

Є переконаність у тому, що: - дитяча праця створює порочне коло з безробіття та бідності, неграмотності, зменшуючи шанси дітей у майбутньому стати економічно здатними; дитинство, це період життя, який має бути присвячений особистому розвитку, а не праці; дитяча праця повинна бути викорінена цілком, або скорочена до мінімуму – наразі, на жаль, вона є чимось неминучим.

Обставини, які складаються, вимагають від держави проводити національну політику, яка спрямована на реальне викорінення всіх форм дитячої праці. Однак таке завдання виявилось нелегким та нереалізованим [3, с. 67]. Ринковий тиск, опір впливових ділових кіл, душевна байдужість і стереотипи у суспільстві заважають реалізації амбітних державних планів та програм з викорінення дитячої праці.

Дитяча праця, яка використовується на промислових підприємствах за своїм характером та інтенсивністю згубним чином відбивається на навчанні дітей, завдає шкоди їх здоров'ю та розвитку. Діти, які в надто ранньому віці почали працювати, позбавляють себе повноцінного дитинства, наражаються на неприйнятний ризик у плані емоційного, соціального та фізичного розвитку.

Вони працюють в умовах, розрахованих на дорослих працівників, у режимі подовженого робочого дня, буває на роботах з небезпечними та шкідливими умовами. Працюючи, діти надмірно втомлюються та не отримують повноцінної освіти [4, с. 105]. На дитячу працю існує певний попит, як правило, діти, в порівнянні з дорослими більш слухняні, покірніше. Вони отримують меншу заробітну плату чим дорослі, у разі зниження потреби в робочій силі від них легше позбутися. Жодних довгострокових капіталовкладень, страхування та соціального забезпечення з боку підприємства діти не вимагають.

Діти беззахисні, безпорадні і безмовні щодо здійснення їхніх прав як працівників. Незважаючи на ствердження, що в деяких галузях через спритність їхніх маленьких пальців саме діти потрібні на таких роботах, як збирання квітів, килимове виробництво тощо. Вже давно доведено, що на роботах, де працюють діти можуть використовуватися відсталі

технології, протягом тривалого часу виконується стомлива, одноманітна робота. Дитячу працю використовують: а) сільському господарстві, рибальстві, кар'єрних розробках та каменедробильних роботах; б) будівництві - цегляне виробництво; в) виробництві та виготовленні одягу, спортивних товарів, виробництві кераміки, скляних виробів, виробів кустарного промислу; г) сфері послуг: готелі, бари, ресторани [5, с. 374], підприємства швидкого харчування та домашня прислуга.

У процесі виконання своєї роботи діти ризикують, можуть наразитися на серйозні травми і загинути. В довгостроковій перспективі дитяча праця здатна призвести до серйозних проблем зі здоров'ям. Такі проблеми можуть проявитися вже після того, як дитина подорослішає, може відбутися втрата працездатності: пошкодження опорно-рухового апарату, захворювання легень, онкологічні захворювання, порушення репродуктивної системи тощо. Фактори, які впливають на здоров'я дітей: понаднормова робота, відсутність належних санітарних умов [6, с. 58], стрес, сексуальні домагання та насильство на робочому місці.

Найгірші форми дитячої праці: а) всі форми рабства - продаж дітей, примусова праця та вербування дітей для використання у збройних конфліктах; б) вербування, використання дитини для заняття проституцією, у порнографічній індустрії; в) вербування, використання дитини у протиправній діяльності (виробництво, продаж наркотиків); г) робота, яка в силу свого характеру здатна завдати шкоди здоров'ю, безпеці дітей. Перші три категорій входять до сфери компетенцій поліції, останньою займається інспекція праці (можуть займатися разом).

У формальній економіці діти використовуються як постійні, сезонні або поденні працівники. З ними, як з учнями можуть бути укладені або не укладені договори, вони можуть просто перебувати при працюючих батьках і надавати їм допомогу. У неформальній економіці діти використовуються у традиційному, неструктурованому, сімейному, ремісничому підприємстві, це працівники, праця яких оплачується, учні, працівники без договору та без оплати, домашня прислуга, надомні працівники. Діти, також, здійснюють незаконну та напівзаконну діяльність при якій можуть отримувати частку прибутку, плату за працю товарами, мати неофіційний «договір». Така класифікація допомагає визначити трудові правовідносини [7, с. 211], оцінити ступінь дотримання умов праці дітей, встановити пріоритети дій з урахуванням тиску, який зазнають діти.

Отже, задля викоренення дитячої праці необхідна дієва правова національна політика, яка має на меті забезпечити ефективне скасування дитячої праці. Необхідно поступово підвищувати мінімальний вік щодо прийому на роботу підлітків, відповідно до їхньому повному фізичному та розумовому розвитку. Для досягнення цієї мети необхідні керівні принципи за цілим рядом заходів, які необхідно терміново вживати у всіх секторах економічної діяльності незалежно від того, чи використовується в них наймана праця дітей чи ні.

Список використаних джерел:

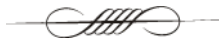
1. Лотарева Д. В. Основні вимоги до побудови і функціонування системи управління охороною праці на підприємстві // Сучасні підходи до охорони праці в закладах професійної освіти : матеріали Усеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, Біла Церква, 26 жовтня 2022 р. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2022. С. 86-90. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12475>.
2. Курепін В. М. Особливості побудови систем та механізмів управління кадровою безпекою на аграрних підприємствах. *Modern Economics*. 2022. № 32(2022). С. 54-61. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V32\(2022\)-07](https://doi.org/10.31521/modecon.V32(2022)-07).
3. Іваненко В. С., Курепін В. М. Наближення національного законодавства до міжнародних норм з питань безпеки праці // OSHAgro – 2023: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 3 жовтня 2023 р.). Київ : НУБіП України, 2023. С. 66-69. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/15934>.
4. Kurepin V. Spiritual development of youth through the world of science and culture. Лісівнича освіта і наука: стан, проблеми та перспективи розвитку : матеріали VI міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Ломжа-Малин, 21 березня 2024 р.). Ч. 2. Ломжа

: MANS в Ломжі, 2024. С. 101-111.
 URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17481>.

5. Курепін В. М. Адаптування вітчизняного готельно-ресторанного бізнесу до викликів війни // Актуальні проблеми та перспективи розвитку агропродовольчої сфери, індустрії гостинності та торгівлі : тези доповідей міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 2 листопада 2023 р. / Державний біотехнологічний ун-т. Харків, 2023. С. 374-375. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/15960>.

6. Іваненко В. С. Деякі методи оцінки професійних ризиків // Сучасні підходи до охорони праці в закладах професійної освіти : матеріали Усеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, Біла Церква, 26 жовтня 2022 р. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2022. С. 55-59. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12472>.

7. Андрос Т. С. Управління здоров'ям персоналу як інструмент успішної кадрової політики. OSHAgrо – 2024 : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 30 вересня 2024 року). Київ : МОН України, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Науково-виробничий журнал «Охорона праці», Європейське співтовариство з охорони, 2024. С. 209-212. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/18908>.

Солодка Ірина Володимирівна,

*доцентка кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права
 Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, кандидатка
 юридичних наук, доцентка*

СТРУКТУРИЗАЦІЯ ПАРЛАМЕНТУ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Парламент — це єдиний орган законодавчої влади, покликаний «приймати закони». Проте законодавча функція є лише однією з багатьох, які виконує Верховна Рада України. До інших важливих функцій належать: представницька, установча, контрольна, фінансово-бюджетна, зовнішньополітична тощо.

Представницька функція передбачає, представництво народними депутатами виборців, їх інтересів та виражати їх волю під час прийняття рішень. Установча функція полягає у формуванні органів, призначенні або обранні посадових осіб. Контрольна функція знаходить вияв у здійсненні парламентом нагляду, зокрема за діяльністю уряду, використанням бюджетних коштів та дотриманням законності тощо. Зазначена функція також реалізується через органи, такі як Рахункова палата та Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Фінансово-бюджетна функція забезпечує повноваження парламенту затверджувати державний бюджет і встановлювати податки. Зовнішньополітична - включає ратифікацію або денонсацію міжнародних договорів.

Зрозуміло, що парламент виконує широкий спектр завдань, які виходять за межі суто законодавчої діяльності, забезпечуючи ефективне функціонування держави, а наведений перелік не є вичерпним, а лише розкриває багатоаспектність діяльності Верховної Ради України.

Ефективна робота парламенту залежить від його чіткої внутрішньої структуризації, яка забезпечує баланс між демократичними принципами, швидкістю прийняття рішень і якістю законодавчої діяльності, що все ж залишається його основною функцією. Структуризація парламенту є основним елементом забезпечення ефективності роботи законодавчого органу державної влади. У сучасних умовах глобалізації, політичної поляризації та складних суспільних процесів ця тема набуває особливої значущості для забезпечення демократичних принципів та стабільності держави.